

EKO-OKULLAR PROGRAMI YILLIK EYLEM PLANI

- Programı yürüten tüm okullar **7 Adım Metodolojisini** takip etmelidir. **7 Adım**, içeriği ve nasıl takip edileceği hakkındaki detaylı bilgiye www.ekookullar.org.tr adresinden ulaşılabilir.
- Okullar Eylem Planını takip etmeli ve “zorunlu” olduğu belirtilen eylemleri yıl içerisinde hayata geçirmelidir.
- Eylem planında yer alan **38 zorunlu eylem** ek olarak, okullar, yıl içerisinde, konu başlıkları altında yer alan diğer eylemleri ya da kendi yaratıcılıklarını içeren faaliyetleri kurgulayıp uygulayabilirler. Eylemlerin iki döneme yayılması ve yıl sonunda tamamlanması gerekmektedir.
- Gerçekleştirilen tüm çevre eğitim etkinliklerini içeren **dönem sonu raporları** belirlenen tarih aralığında okul profillerine yüklenmelidir. Raporlar her etkinlik için detaylı açıklama (ne, ne zaman, hangi yaş grupları tarafından, etkinliğin sonuçları vb.) ve yine her etkinlik için en az 2 fotoğraf içermelidir. İlgili tarihler için Eko-Okullar internet sayfasında yer alan “çalışma takvimi” bölümünü inceleyiniz.
- Okullar başvuru zamanı geldiğinde **Yeşil Bayrak başvuru dosyasını** sisteme yüklemelidir. İlgili tarihler için Eko-Okullar internet sayfasında yer alan “çalışma takvimi” bölümünü inceleyiniz.
- Her okulun, okul nüfusunun dikkatini çekecek bir yerde konumlandığı, Programı yürüttüğünü anlatan ve Program kapsamında gerçekleştirdiği etkinlikleri güncel olarak sergileyeceği bir **Eko-Okul Panosunun** olması gereklidir.

BAŞLANGIÇ NOTLARI:

Eko-Okullar Programı'na katılan her okulun Program'ı **7 ADIM** metodolojisini takip ederek uygulaması gereklidir. Yeşil Bayrak başvuru dokümanı ve bu kapsamda ulusal koordinasyon tarafından okula gerçekleştirilecek ziyaret sürecinde başvuru sahibi okuldan 7 Adım'ın tüm maddelerini gerçekleştirmiş olması beklenecek ve değerlendirme buna göre yapılacaktır.

- *Eko-Okullar Komitesinin Kurulması*
- *Sürdürülebilirlik Denetimi*
- *Eylem Planı*
- *Gözlem ve Değerlendirme*
- *Müfredat Çalışması*
- *Bilgilendirme ve Katılım*
- *Eko-İlke*

7 Adım, içeriği ve nasıl takip edileceği hakkındaki detaylı bilgiye www.ekookullar.org.tr adresinden ulaşabilirsiniz.

Okullar tarafından gerçekleştirilecek etkinliklerin Eko-Okullar Programı felsefesine uygun olarak her açıdan **tasarrufa yönlendirici olması** tüm Eko-Okullarımızın etkinlikleri sırasındaki temel

hedefi olmalıdır. Bu kapsamda defile, sergi vb. çalışmalar konusunda dikkatli olunmalı, yapılan çalışmaların yeni atıklara sebebiyet vermesi engellenmelidir.

- *Geri dönüşüm kutusuna gönderilen ürünlerin hem ancak çok küçük bir bölümünün geri dönüştüğü hem de geri dönüşüm işlemi sırasında büyük miktarlarda enerji ve su kullanıldığı gerçeği unutulmamalı, bu sebeple mümkün olduğunca az tüketip atık çıkarmamalı-atık oluşumu engellenmeli, mümkün olmadığı durumlarda ise oluşan atığın doğru şekilde yeniden işlevlendirilmesi sağlanmalı yani ileri dönüşüme yönelinmeli, geri dönüşüm ise en sonuncu aşama olmalıdır.*

Eylem planı kapsamında gerçekleştirilen her bir **etkinliğin çevre ile bağlantısı** öğrenciye açık ve net bir şekilde verilmeli, öğrencilerin gerçekleştirdikleri çalışmalar hakkında farkındalık geliştirmesi sağlanmalıdır. Örneğin mevsimsel ve yerel beslenme konusunda etkinlikler gerçekleştirirken bu etkinliğin sebebinin ve çevre ile bağlantısının öğrencilerin anlayabileceği netlikte kurulması gerekmektedir:

- *Mevsiminde ve yerel olarak yetiştirilen ürünler, uzun mesafeler kat etmeden, daha az enerji tüketilerek tedarik edildiği için bu ürünlerin taşınması sırasında oluşan ulaşım kaynaklı karbon emisyonları daha azdır. Mevsimsel ve yerel ürünler genellikle yerel çiftçiler tarafından yetiştirilir, bu da yerel ekonomiyi destekler. Ayrıca mevsiminde ve yerel üretimde genellikle daha az ambalaj kullanıldığı için atık miktarı da daha azdır.*

Eko-Okullar Programı kapsamında işlenen konu başlıklarının **müfredatla ilişkilendirilmesi** ve ilgili pozitif eylemlerin farklı dersler kapsamında o dersin içeriğine göre tekrarlanması gerekmektedir.

- *Çevre eğitiminde **disiplinlerarası yaklaşımı** destekleyen bu yöntem farklı dersler kapsamında başlıkların farklı şekillerde ele alınmasını sağlayarak öğrenciler açısından konunun daha iyi anlaşılmasını ve içselleştirilmesini sağlayacaktır.*
- *Hangi ders olursa olsun içerisinde daima doğa ile kurulacak bir bağ vardır. Gıda milini hesaplamak, yağış miktarını ölçmek ve atık sahaları ile ilgili araştırmalar yapmak gibi çalışmalar güncel çevre konularını sınıfa dahil etme ve somutlaştırma konusunda mükemmel araçlardır.*
- *Fikir verici olması açısından bilgi bankasında yer alan 10 ders kapsamındaki 10 başlıkla ilgili **100 Eko-Etkinlik Belgesinde, Eko-Okullar Programı Kaynak Kitaplarında, Eko-Okullar Programı Örnek Etkinlikler Kitapçığında ve Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları İçin Pozitif Eylemler Kitapçığında** yer alan etkinliklere göz atınız.*

Etkinlikler kapsamında tüm okula, velilere ve okulun yerel çevresine ulaşılmalı ve gerçekleştirilen Eko-Okul çalışmaları ile ilgili olarak **bilgilendirme, yaygınlaştırma ve katılım** sağlanmalıdır.

GENEL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK	
EYLEMLER	AÇIKLAMALAR
Doğa dostu bir okul vizyonu ve politikası oluşturmak.	
Okulda yerel kaynaklı, düşük maliyetli ve az tüketime dayalı bir kültür oluşturmak.	
Sürdürülebilir kalkınma için eğitim pratiğinin öğrenilmesi hakkında bir okul taahhüdü oluşturmak.	
Eğitim ve öğretim faaliyetleri kapsamında iklim değişikliği ve diğer sürdürülebilirlik başlıklarıyla uyumlanmak.	<i>Müfredatın iklim değişikliği ve güncel çevre sorunları ile ilişkilendirilmesi ve bu başlıkları kapsamaması.</i>
Sürdürülebilir tedarik pratikleri-yeşil satın alma politikası oluşturmak.	
Risk haritalaması çalışmaları yapmak ve düzenli denetimler gerçekleştirmek.	
Yangın güvenliği denetimleri yapmak ve korunma önlemleri almak-uygulamak.	
Doğal veya iklim değişikliği kaynaklı afetlere dikkat çekmek.	
Afet riski azaltıcı yönetim planı oluşturup afet simülasyonları ve tatbikatları yürütmek, potansiyel afetler konusunda hazırlık yapmak.	
Okulda bakımı gereken tüm malzeme, tesisat ve altyapının düzenli bakımını yapmak, söz konusu bakımlara ait denetimi düzenli yapmak.	
Bir yeşil bina dizaynı projesi geliştirip okul nüfusunu bu projeye dahil etmek.	<i>Örn. Yeşil bina sertifikasyonu sürecini araştırıp okulu ilgili kriterlerle uyumlu hale getirmek.</i>
Basit ve düşük maliyetli sağlık ve temizlik istasyonları oluşturmak.	
Okulda yeşil bir altyapı dizaynı hedeflemek ve öğrencileri bu altyapının bakımına/tanıtımına dahil etmek.	
İklime dayanıklı altyapı yatırımı yapmak.	
Su baskınlarına dayanıklı bir alt yapı kurmak.	

Eko-Okullar Programı'nın okulda uygulandığını okul nüfusu, veliler ve yerel çevre ile paylaşmak. (zorunlu)	
Eko-Okullar Uluslararası veya Eko-Okullar Ulusal koordinasyonu tarafından başlatılan kampanya ve projelere katılmak.	<ul style="list-style-type: none"> • Çevre ve Yenilikçi Fikirler Projesi (Environment and Innovation Project) • Biyolojik Çeşitlilik Araştırma Projesi (The Great Plant Hunt Project) • Küresel Eylem Günleri Kampanyası (Global Action Days Project)
Eko-Okul Şenliği düzenlemek. (zorunlu)	<ul style="list-style-type: none"> • Sene sonunda düzenlenen bu şenlikte amaç öğrencilerin açık havada oyunlar oynamaları ve gerçekleştirdikleri Eko-Okul çalışmalarını paylaşmalarınıdır. • Her okul kendi belirlediği bir tarihte okul bahçesi ya da uygun bir park vb. açık hava alanında şenlik düzenlemelidir. İsteyen okullar, birkaç okul birleşerek de Eko-Okul Şenliği düzenleyebilir.
Eko-Okullar Programı kapsamında gerçekleştirilen Öğrenci Etkinliklerine katılmak.	<i>Sergi, şenlik, panel, sempozyum vb.</i>
Gerçekleştirilen Eko-Okullar İl Toplantılarına katılmak.	
Gerçekleştirilen Eko-Okullar Ulusal Toplantılarına katılmak.	
Gerçekleştirilen Eko-Okullar Öğretmen Eğitimlerine katılmak.	
Okul içerisinde iklim değişikliği, biyoçeşitlilik, sürdürülebilirlik vb. konularda bilgi veren ve doğa dostu kitaplardan oluşan bir Eko-Kütüphane oluşturmak.	
Okul içerisinde sürdürülebilir öğrenme alanları oluşturmak.	<i>Eğitim alanlarında enerji tasarruflu aydınlatma, ısıtma ve soğutma sistemleri, çevre dostu, geri dönüştürülebilir ve sürdürülebilir malzemeler kullanmak, öğrenme alanlarını toplumla iş birliği yaparak toplumsal ihtiyaçlar ve yerel kaynaklarla uyumlu hale getirmek, sürdürülebilirlik temalı projeler ve etkinlikler düzenleyerek toplumu bilgilendirmek- öğrencileri bu konuda aktif olarak rol almaya teşvik etmek. vb.</i>
Çevre ile ilgili başlıklarda konferans, panel ve sempozyumlar düzenlemek.	
Öğrenenleri doğa dostu aktivitelere aktif katılımları konusunda desteklemek.	

Eko-Okullar Programı kapsamında çapraz müfredatlı projeler oluşturmak.	
Açık hava sınıfları oluşturmak. (zorunlu)	<i>Eğitim sürecine doğayı dahil ederek öğrencilere farklı bir öğrenme deneyimi sunan açık hava sınıfları, öğrencilerin çevreyle daha derin bir bağ kurmalarını ve daha sağlıklı, yaratıcı ve etkili bir öğrenme süreci geçirmelerini sağlar.</i>
Doğa dostu sınıfları belirleyip öne çıkarmak.	<i>Sürdürülebilirliği sınıf içinde uygulayan, az tüketen, tasarruf yapan, atık yönetimi uygulayan, tek kullanımlık plastik kullanmayan, matara kullanan, elindeki tekrar tekrar kullanan ve ileri dönüşüm çalışmaları gerçekleştiren, onaran vb. sınıflar.</i>

ATIK-İLERİ DÖNÜŞÜM & GERİ DÖNÜŞÜM	
EYLEMLER	AÇIKLAMALAR
Gerçekleştirdiğimiz tüketimlerin “ istek ” mi, “ gerçek ihtiyaç ” mı olduğunu araştırmak, bu konuda tartışmalar organize etmek-beyin fırtınası yapmak. (zorunlu)	<i>Gereksiz tüketimin doğal varlıklar ve çevre üzerindeki baskısına dikkat çekmek hedeflenir.</i>
Okulun atık çıkarma durumunu değerlendirmek ve okulun atık haritasını çıkarmak. (zorunlu)	<i>En çok hangi alanlarda ve ne miktarda atık çıkıyor?</i>
Azalt, yeniden kullan ve geri dönüştür prensibini (3R) araştırmak, öğrencilerle prensip hakkında beyin fırtınası ve bir farkındalık çalışması yapmak.	<i>Tüm okulda benimsenmesi amacıyla farkındalık çalışmaları (poster tasarımı, pano dizaynı vb.) yapılabilir.</i>
Atık azaltım önlemlerini kaynağında uygulamak.	
E-Atık Yönetim Programı uygulamak.	
Basit ve düşük maliyetli kompostlama sistemleri oluşturmak.	<i>Özellikle gıda atıklarını değerlendirme amacıyla oluşturulan kompostlama sistemleri oldukça önemlidir. Basit ve düşük maliyetli kompostlama sistemleriyle, okulda üretilen gıda atıkları değerlendirilebilir.</i>
Atık tasarrufu politikası oluşturmak ve uygulamak. Atık azaltımı konusunda neler yapılabileceğini saptayıp ilgililer ve okul nüfusu ile paylaşmak. (zorunlu)	<ul style="list-style-type: none"> • Sınıflar ve okulun belirli bölgeleri için okulda üretilen atıklara uygun geri dönüşüm kutularını temin etmek. • Atık kutularının hangi atık türüne ait olduğunun anlaşılır olmasını sağlamak. • Atık azaltımı ile ilgili eylemler konusunda belirli alanlara uyarı yazıları ve işaretleri asmak. • Atıkların doğru yönetilmesini takip edecek sorumlu öğrenciler belirlemek.

<p>Plastik kirliliği ile mücadele kapsamında etkinlikler düzenlemek ve farkındalık yaratmak. (zorunlu)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Plastik nedir, Plastik çeşitleri nelerdir, Mikroplastik nedir ve nerelerde bulunur, Plastiğin nehirlere ve denizlere karışmasının sonucu nelerdir, Plastiğin sağlık üzerindeki etkileri nelerdir, Plastik kullanmamak için bireysel olarak neler yapabiliriz vb. konu başlıklarında öğrencileri gruplara ayırarak araştırma yapmalarını sağlamak.</i> • <i>Bir atık su arıtma tesisini ziyaret ederek atık sularındaki mikro plastik kirliliğini gözlemlemek- tesis yetkilisinden bu konuda bilgi almak.</i> • <i>Toprağa farklı plastik türleri gömüp plastiğin kendiliğinden yok olmadığını gözlemlemek</i> • <i>Bir plastik farkındalığı kampanyası düzenlemek. Örneğin, öğrenciler bir hafta boyunca neler tükettiklerini not aldıkları bir plastik günlüğü oluştururlar. Sonrasında bu günlüğü dikkate alarak plastik almamaya ve tüketmemeye çalışmalıdırlar. Plastiğin nerelerde gerekli ve nerelerde alternatiflerinin olduğu üzerine tartışabilirler.</i> • <i>Öğrenciler bu çalışmalar sonucunda elde ettikleri sonuçları okul bütününe ve ailelere yayılacak şekilde paylaşmalıdır. Bu paylaşım toplantı, panel, sergi, kısa film, derslerde sunum aracılığı ile olabilir.</i>
<p>Tek kullanımlık ürünlerle mücadele (okul içinde, ailelerde ve toplumda) ve azaltılması kapsamında kampanyalar düzenlemek. (zorunlu)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Termos, matara hareketi (okulda belirli yerlere su sebili konulur ve okul nüfusu termos ve matara kullanmaya yönlendirilir) • Tek kullanımlık ürünlere son hareketi (tek kullanımlık ürünlerle mücadele kapsamında okulda farkındalık kampanyaları düzenlenir. Plastik poşet yerine bez çanta taşınması, kantin-yemekhane ve okul mutfağında plastik tabak, çatal, kaşık kullanılmaması vb.)
<p>Tek kullanımlık ürünlerle mücadele konusunda farkındalık yaratacak dijital poster ve bilgilendirici içerikler hazırlamak.</p>	<p><i>İçeriklerin hazırlanması esnasında, kağıt, enerji, su israfı yapmadan çalışılmasına özen gösterilmesi gerekmektedir.</i></p>
<p>Atık yönetimi pratikleri konusunda eğitimler düzenlemek.</p>	<p><i>Okula, atık yönetimi konusunda çalışan bir uzman davet edilebilir ve öğrencilerin ilgili pratikleri konunun uzmanından öğrenmesi sağlanabilir. İlgili pratikler konusunda düzenlenen eğitimlerin uygulamalı pratikleri de kapsamı sağlanarak öğrencilerin kazanımları artırılabilir.</i></p>

Yerel ya da ulusal ölçekte atık azaltımı kampanyaları organize etmek-katılmak. (zorunlu)	
Atık yağların toplanması ile ilgili bir kampanya düzenlemek.	<i>Okul ve ailelere uzanan ve atık yağların toprak ve içme sularına karışmasının zararlarını anlatan ve bu durumu engelleyecek bir farkındalık kampanyası gerçekleştirmek ve toplanan yağları ilgili kurum-kuruluşlara teslim etmek.</i>
Atık pillerin toplanması ile ilgili bir kampanya düzenlemek.	<i>Okul ve ailelere uzanan ve atık pillerin toprağa karışmasının zararlarını anlatan ve bu durumu engelleyecek bir farkındalık kampanyası gerçekleştirmek ve toplanan pilleri ilgili kurum-kuruluşlara teslim etmek.</i>
Okul nüfusunu hiç atık çıkarmayacakları bir gün geçirmeye yönlendirmek.	<i>Düzenli aralıklarla tekrarlanabilir ve okulda bir gelenek haline getirilebilir.</i>
Okul nüfusunu atıksız bir öğlen yemeği etkinliğine yönlendirmek.	<i>Düzenli aralıklarla gerçekleştirilecek bu çalışmada mümkün olduğunca şu noktalara dikkat edilmesini sağlayınız:</i> <ul style="list-style-type: none"> • Öğrenenlere atıksız yemek uygulaması hakkında bilgi verilmesi ve neden önemli olduğunun açıklanması. • Menüde taze, yerel ve ambalajsız ürünler kullanılması. • Sebze, meyve ve tahıllar kullanılarak işlenmiş gıdalardan kaçınılması. • Tekrardan kullanılabilir malzemeler kullanılarak atıkların minimize edilmesi. • Tek kullanımlık plastik veya kâğıt kaplardan kaçınılması. • Kalan gıdaların başka tariflerde kullanılması. • Yemek hazırlığında oluşan organik atıkların kompost yapılarak değerlendirilmesi. • Temizlikte çevre dostu, doğada çözünebilir ürünlerin kullanılması, kimyasal temizlik ürünlerinden kaçınılması. • Öğrencilerin tabaklarına yiyebilecekleri kadar yemek alması. • Öğrencilerden ve personelden yemek deneyimi hakkında geri bildirim alınması, atıksız yemek uygulamasının ne kadar başarılı olduğunun değerlendirilmesi.
Gıda artıklarını tüketilmesinde sakınca olmayacak şekilde hayvanlar için ayırıp ilgili kurum-kuruluşlara teslim etmek.	

Okul bahçesinde bir alan ayırıp mutfak (gıda) atıklarından kompost yapmak.	
Yeniden kullanma ve yeniden kullanmanın önemi ile ilgili etkinlikler düzenlemek.	<i>Okulda bir gün belirleyip bozuk olan eşyaların tamir edilmesi, yırtık kıyafetlerin dikilmesi vb. etkinlikler.</i>
Tamir atölye ve istasyonları oluşturmak.	<i>Mevcut eşyaların veya aletlerin yeniden kazanımının teşvik edilmesi ve yeniden değerlendirilmelerinin sağlanması.</i>
Onarıma yönelik becerilerin geliştirilmesini teşvik etmek amacıyla eğitimler veya atölye çalışmaları organize etmek.	
İhtiyaç duyulmayan eşyaların başkalarının kullanımına sunulmak üzere bırakılacağı toplama noktaları oluşturmak.	
Okulda bir takas/paylaşma günü düzenlemek.	
Okulda bir 2. el pazarı düzenlemek.	<i>Kazancın doğa ve hayvanlar için kullanılacağı çevresel sürdürülebilirliği destekleyen ve dayanışmayı arttıran bir pazar olması hedeflenmelidir.</i>
Öğrenciler tarafından yönetilecek sürdürülebilir bir işletme açmak.	<i>Öğrencilerin çevresel sorumluluk anlayışlarını ve aynı zamanda girişimcilik becerilerini geliştirmelerine katkıda bulunacak sürdürülebilir doğa dostu malzemelerden yapılmış giysilerin, aksesuarların, yerel çiftçi-satıcılardan alınan organik ürünlerin satıldığı bir dükkân vb.</i>
İleri dönüşüm çalışmaları/atölyeleri gerçekleştirmek.	<i>Yeni bir ürün satın almak yerine elimizdeki kullanmak bireysel ve topluluk bazında sürdürülebilirlik adına atacağımız çok önemli bir adım olacaktır. Yaratıcı ve farklı olup kullanmadığımız eşyaları ileri dönüşümle yeni bir eşyaya dönüştürebiliriz. Konserve kutusundan saksı, kullanmadığımız çoraplardan oyuncak, tişörtlerden çanta...</i>
İleri dönüşüm konusunda seminerler/paneller/konferanslar organize etmek.	
Evlerde gerçekleştirilen/gerçekleştirilebilecek tasarruf önlemleri hakkında bir çalışma yapmak. (zorunlu)	<ul style="list-style-type: none"> • Öğrencilerin aileleri tarafından evlerinde hangi alanlarda tasarruf yapıldığını araştırmaları, bu konuyu bir sunum ile birbirleri ile paylaşmaları. • Başka ne tür tasarruf önlemleri alınabileceği hakkında konuşmaları ve ailelerini bilgilendirmeleri.

Okul toplumuna günlük hayatta sürdürülebilirlik pratikleri kazandıracak atölyeler düzenlemek.	
--	--

SU	
EYLEMLER	AÇIKLAMALAR
Okulun su kullanımının değerlendirilmesi ve su kullanım haritasının çıkarılması. (zorunlu)	<i>En çok hangi alanlarda ve ne kadar kullanılıyor.</i>
Su tasarrufu politikası oluşturup uygulamak. Su konusunda nasıl tasarrufa gidilebileceğini saptayıp ilgililer ve okul nüfusu ile paylaşmak ve uygulamaya geçmek. (zorunlu)	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Su faturalarının kaynakları korumak ve faturaları azaltmak hedefi ile Eko-Tim tarafından takip edilmesi ve aylık grafikler oluşturulup Eko-Okullar Panosunda sergilenmesi.</i> • <i>Damlayan/standart muslukların sensörlü musluklarla değiştirilmesi (imkan dahilinde ise).</i> • <i>Su tasarrufu ile ilgili belirli alanlarda uyarı yazılarının bulunması.</i> • <i>Su tasarrufunu takip edecek sorumlu öğrenciler belirlenmesi.</i> • <i>Öğrencilerin kendi evlerindeki su kullanımı ile ilgili bir araştırma yapıp poster hazırlamaları, sınıfta sunmaları. (Nasıl ve en çok nerelerde kullanılıyor, tasarruf için neler yapılabilir?)</i> • <i>Evlerde de sensörlü musluğa geçilebilmesi konusunun tartışmaya açılması ve su tasarrufu hakkında dikkat edilmesi gerekenler konusunda velilerin de bilgilendirilmesi.</i>
Okul sulama sistemlerini iyileştirmek.	Okuldaki yeşil alanların mevcut sulama sistemlerinin yerine daha verimliliği yüksek sulama sistemlerinin kullanımının sağlanması. Ortaya çıkan verimlilik değerlerinin okul nüfusu ve velilerle paylaşılması.
Atık su dönüşüm sistemi kurmak.	
Okul temizlik ekibini suyun verimli kullanımı konusunda eğitmek. (zorunlu)	
Doğal temizlik ürünlerinin (karbonat, limon vb.) araştırılması, yapılması ve okul hijyeninde kullanılması konusunda ilgililer ile çalışmalar gerçekleştirmek.	
Su Ayak İzi kavramı ile ilgili çalışmalar gerçekleştirmek.	<i>Konunun öğrenciler tarafından araştırılması, konu ile ilgili okulda bir panel, seminer, çalıştay vb.</i>

	<i>düzenlemek ve konunun önemine okul nüfusunun dikkatini çekmek.</i>
Gizli Su Tüketimi kavramı ile ilgili çalışmalar gerçekleştirmek. (zorunlu)	<ul style="list-style-type: none"> <i>Gizli su tüketimi, bir ürünün veya hizmetin üretim sürecinde dolaylı olarak kullanılan su miktarını ifade eder. Yani, doğrudan gözle görülür bir su tüketimi yerine, ürünün üretimi için gereken su miktarıdır. Örneğin, bir tişörtün üretiminde kullanılan pamuğun ya da bir fincan kahve için gereken bir avuç kahvenin yetiştirilmesi ve işlenmesi. Bu süreçte kullanılan su, gizli su tüketimini temsil eder. Örnek2: 1 kilo sığır etinin üretimi için 15.415 litre su gerekir.</i> <i>Konunun öğrenciler tarafından araştırılması, tüketim alışkanlıklarımız-gizli su tüketimi bağlantısı ve doğaya etkisi hakkında beyin fırtınası yapmak, konu ile ilgili okulda bir panel, seminer, çalıştay vb. düzenlemek ve konunun önemine okul nüfusunun dikkatini çekmek.</i>
Basit ve düşük maliyetli yağmur suyu hasadı sistemleri oluşturup ihtiyaç dahilinde kullanmak. (zorunlu)	
Yağmur bahçeleri oluşturmak.	<i>Yağmur sularının herhangi bir işleme tabi tutulmadan doğrudan yönlendirildiği ve üzerinde bitkilerin yetiştirebildiği çok derin olmayan çukur alanlarda oluşturulan bahçelere "yağmur bahçesi" adı verilmektedir. Sulama ihtiyacı olmayan ve tatlı su kaynaklarının boşa harcanmasını engelleyen yağmur bahçeleri, şehirleri güzelleştirirken yağmur sularının sebep olduğu sorunların çözülmesine yardımcı olur.</i>

ENERJİ	
EYLEMLER	AÇIKLAMALAR
Okulun enerji kullanımının değerlendirilmesi ve enerji kullanım haritasının çıkarılması. (zorunlu)	<i>En çok hangi alanlarda ve ne kadar enerji kullanılıyor?</i>
Enerji tasarrufu politikası oluşturup uygulamak. Enerji konusunda nasıl tasarrufa gidilebileceğini saptayıp ilgililer ve okul nüfusu ile paylaşmak ve uygulamaya geçmek. (zorunlu)	<ul style="list-style-type: none"> <i>Elektrik faturalarının kaynakları korumak ve faturaları azaltmak hedefi ile Eko-Tim tarafından takip edilmesi ve aylık grafikler oluşturulup Eko-Okullar Panosunda sergilenmesi.</i>

	<ul style="list-style-type: none"> • Standart ampullerin enerji tasarruflu ampullerle değiştirilmesi. • Aydınlatmada sensörlü sisteme geçilmesi (imkan dahilinde ise). • Enerji tasarrufu ile ilgili alışkanlıkları desteklemek. • Enerji tasarrufu ile ilgili belirli alanlarda uyarı yazılarının bulunması. • Enerji tasarrufunu takip edecek sorumlu öğrenciler belirlemek. • Öğrencilerin kendi evlerinde kullandıkları aydınlatma ve enerji kullanımı ile ilgili bir araştırma yapıp sınıfta sunmaları (nasıl ve en çok nerelerde kullanılıyor, tasarruf için neler yapılabilir?). • Evlerde de enerji tasarruflu ampul kullanımı ve enerji tasarrufu hakkında dikkat edilmesi gerekenler konusunda velilerin de bilgilendirilmesi. • Radyatörlere termostatik vana takılması (imkan dahilinde ise). • Eski ve verimli olmayan araç ve cihazları değiştirmek. • İzolasyon yapmak-iyileştirmek. • Mekanlarda doğal ışıklandırmayı optimize etmek. • Geleneksel geçirimsiz yüzey kaplamalarını geçirimli olanlarla değiştirmek. • İyi yalıtıma ve sürdürülebilir malzeme kullanımına özen göstermek.
Eski ve verimsiz ısıtma sistemlerinin verimli ve çevre dostu sistemlerle değiştirilmesi.	Amaç enerji tasarrufu sağlamak, bakım maliyetlerini düşürmek ve çevresel etkileri azaltmaktır.
Doğa dostu, temiz ve yenilenebilir enerji kaynaklarını araştırmak. Bu konuda proje veya atölye çalışmaları düzenlemek.	<ul style="list-style-type: none"> • Öğrenciler bu konuda gerçekleştirilen pratikleri araştırabilir ve öğrendikleri çalışmalarını modelleyebilecekleri atölye çalışmalarını yapabilirler. • Örnek bir çalışma olarak bir güneş fırını yapmak.
Yenilenebilir enerji sistemleri kurmak.	
Düşük maliyetli güneş enerjisi çözümleri uygulamak.	Güneş enerjisinden faydalanmak üzere okul çatısı ya da okulun belli bir bölgesinde enerji depolama alanları kurmak.

BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİK

EYLEMLER	AÇIKLAMALAR
Okul ve bahçesinin biyoçeşitlilik haritasını çıkarmak ve Eko-Okul panosu ve diğer merkezi alanlarda haritayı sergilemek. (zorunlu)	<ul style="list-style-type: none"> Bu kapsamda okulda “Tür Say” (Bioblitz) etkinliği gerçekleştirilip saptanan türler kayıt altına alınabilir (tanımlanamayan canlı türlerini isimlendirebilmek için ilgili mobil uygulamalardan iNaturalist vb. faydalanılabilir). Yapılan çalışmaların sınıf ya da okul konferans salonunda sunulması ve saptanan ortak ve farklı türler hakkında konuşmak öğrencilerin yerel türler hakkındaki farkındalığını arttıracaktır.
Okul yerel çevresinin biyoçeşitlilik haritasını çıkarmak.	Tanımlanamayan canlı türlerini isimlendirebilmek için ilgili mobil uygulamalardan iNaturalist vb. faydalanılabilir.
Öğrencileri evlerinin çevresindeki biyoçeşitliliği saptamaya yönlendirmek.	Yapılan çalışmaların sınıf ya da okul konferans salonunda sunulması ve saptanan ortak ve farklı türler hakkında konuşmak (tanımlanamayan canlı türlerini isimlendirebilmek için ilgili mobil uygulamalardan iNaturalist vb. faydalanılabilir).
“Tür Say” etkinliğini saptanan başka bir alanda ailelerin de katılacağı daha geniş bir etkinlik kapsamında tekrar etmek, ilgili yerin biyolojik çeşitlilik haritasını çıkarmak ve okulda sergilemek.	
Okul biyoçeşitliliğini zenginleştirmek, yerel bitki türlerinden oluşacak bir bahçe oluşturmak.	
Yeşil çatılar ve/veya dikey bahçeler oluşturmak.	Öğrencilere topraksız tarım uygulaması hakkında bilgilendirmeler yapılması ve uygulamaya teşvik edilmesi.
Bahçede belli bir alanda zehirsiz tarım uygulamaları gerçekleştirmek- organik tarım yapmak.	
İklime dirençli yeşil alanlar oluşturmak.	
Okul bahçesine ve etrafına yerel ya da susuzluğa dayanıklı ağaçlar dikmek.	
Tüm okul ve çevresinin katılacağı yerel fidan dikim kampanyaları düzenlemek.	
Okul bahçesinde hayvanlar için su, beslenme ve barınma imkanları oluşturmak. (zorunlu)	<i>Suluk, kuş yemliği, kuş yuvası, böcek oteli vb.</i>
Yaşanılan bölgedeki bitki ve endemik bitki türlerini araştırmak. (zorunlu)	<i>Özelliklerini, nesli tehlike altında olup olmadıklarını saptamak ve konu ile ilgili okul</i>

	<i>nüfusunu bilgilendirici etkinlikler (sunum, panel, seminer vb.) düzenlemek.</i>
Yaşanılan bölgedeki hayvan türlerini araştırmak. (zorunlu)	<i>Özelliklerini, nesli tehlike altında olup olmadıklarını saptamak ve konu ile ilgili okul nüfusunu bilgilendirici etkinlikler (sunum, panel, seminer vb.) düzenlemek.</i>
Dünya Arı Günü 'nde (20 Mayıs) arıların ekosistem içerisindeki hayati önemi ile ilgili farkındalık etkinlikleri gerçekleştirmek. (zorunlu)	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Bilgilendirici bir seminer,</i> • <i>Arı yuvası yapımı,</i> • <i>Bahçeye arıların tutunup su içebilecekleri küçük tahta parçaları olan bir kap su konulması ve sevecekleri bitki ve çiçeklerin ekimi,</i> • <i>Arılarla ilgili proje sunumları,</i> • <i>Arıların doğal yaşam alanlarını tanıtan doğa yürüyüşleri,</i> • <i>Arıların korunmasının önemini anlatan sosyal medya kampanyaları, konu ile ilgili broşürler hazırlamak ve dağıtmak,</i> • <i>Arı temalı sanat sergileri düzenleyerek sanat yoluyla arıların önemini vurgulamak,</i> • <i>Arılarla ilgili eğitici tiyatro oyunları veya performansları sergilemek,</i> • <i>Arıların yaşam alanlarını korumak amacıyla çevre temizliği etkinlikleri düzenlemek,</i> • <i>Yerel yönetimler ve sivil toplum örgütleri ile konu hakkında iş birliği yaparak geniş kitlelere ulaşmak vb.</i>
Öğrencilerle beraber kuş gözlemi yapmak.	<i>Kuşların doğal yaşam alanlarını tanıtan doğa yürüyüşleri.</i>
" Permakültür nedir? Okulda ve evlerde uygulanabilir mi?" sorularını araştırmak.	<i>Mümkün olan permakültür ilkelerini okul bahçesi ve diğer alanlarda hayata geçirmek.</i>
Meyve-bitki tohumlarından tohum topu yapmak.	<i>Sevdiklerimiz için hiç satın almadan üreteceğimiz doğa dostu hediyeler oluşturmak.</i>
Yerli tohum bankası-tohum toplama programları oluşturup ilgili türleri isimlendirerek okulda herkesin görebileceği bir alanda sergilemek. (zorunlu)	<i>Yerli tohumun ve nesilden nesile aktarımının önemi ile ilgili okul nüfusu ve aileleri bilgilendirmek, tohum takas uygulamaları gerçekleştirmek.</i>

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ

EYLEMLER	AÇIKLAMALAR
İklim değışikliği kavramını araştırıp sebepleri ve bireysel ve toplumsal bazda yapılabilecekler hakkında bir çalışma gerçekleştirmek. (zorunlu)	Öğrenciler bu çalışmalar sonucunda elde ettikleri sonuçları okul bütününe ve ailelere yayılacak şekilde paylaşmalıdır. Bu paylaşım toplantı, panel, sergi, kısa film, derslerde sunum aracılığı ile olabilir. Eko-Pano ve okul gazetesi de çalışmaların yaygınlaştırılması amacıyla kullanılmalıdır.
İklim değışikliği ile hava durumu arasındaki farkı araştırmak.	
İklim riskleri hakkında güncel veri ve bilgileri araştırmak.	
Kriz ve bozulma konularını da içeren iklim dayanıklılığı eğitimi müfredat kapsamına dahil etmek.	İklim dayanıklılığı eğitimi, iklim değışikliğinin olumsuz etkilerine karşı hazırlıklı olmak ve bu etkilerle başa çıkmak için gerekli bilgi, beceri ve stratejileri geliştirmeyi amaçlar. Bu eğitim, bireylerin ve toplulukların daha sürdürülebilir ve dirençli hale gelmesine katkıda bulunur.
Karbon Ayak İzi kavramını araştırmak. (zorunlu)	Karbon Ayak İzi kavramı nedir? İklim değışikliği ile karbon ayak izi arasında nasıl bir bağlantı vardır? Karbon ayak izi nasıl azaltılabilir? Konu ile ilgili okulda bir panel, seminer, çalıştay düzenlenmesi.
Bireysel bazda karbon ayak izi ölçümü yapmak. (zorunlu)	Sonuçları karşılaştırıp bireysel seçimlerimizle olan bağlantısına dikkat çekmek-azaltma konusunda eyleme geçmek. Bireysel bazda karbon ayak izinizi ölçmek için tıklayınız (yetişkin). Bireysel bazda karbon ayak izinizi ölçmek için tıklayınız (çocuk).
İklim okuryazarlığı kavramını araştırmak.	İklim okuryazarlığı kavramı nedir? İklim okuryazarı nasıl olunur? konularının öğrenciler tarafından araştırılması. Öğrencilerin kendi günlük yaşamlarında iklim dostu alışkanlıkları takip edip, bunları kaydedecekleri bir iklim günlüğü tutmaları.
İklim değışikliği ve biyolojik çeşitlilik kaybı konusunda yerel karar alıcılarla iletişime geçmek.	Öğrenciler, yerel karar alıcılar için iklim değışikliği ve biyolojik çeşitlilik krizinin önlenmesi bağlamında taleplerini içeren bir metin hazırlarlar ve sunarlar. Belirli bir süre sonra ziyaret tekrarı yaparak ilerlemeleri değerlendirirler.
Etik sorumluluklar, tarihi karbon emisyonları ve iklim değışikliği arasındaki bağlantıyı araştırmak.	<ul style="list-style-type: none"> Karbon emisyonlarının miktarı, endüstriyel devrimle birlikte hızla arttı. Gelişmiş ülkeler, bu süreçte büyük miktarlarda karbon salımı yaptı

	<p>ve bu da atmosferdeki sera gazlarının yoğunluğunu artırdı. Sürekli artan bu emisyonlar, günümüzde iklim değişikliğinin temel nedenlerinden biridir.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Emisyonların büyük bir kısmının, sanayileşmiş ve gelişmiş ülkelerin üretim ve tüketim faaliyetlerinden kaynaklanması nedeni ile bu ülkelerin iklim değişikliği ile mücadelede ve iklim adaletinin sağlanmasında özel bir etik sorumluluğu vardır. Emisyon artışlarına en çok sebebiyet veren ülkelerin, iklim değişikliğinin etkilerini hafifletmek için daha büyük yükümlülükleri bulunur. • Bu kapsamda öğrencilere bir makale ödevi vermek, öğrencileri gruplara ayırıp bir tartışma organize edip kolaylaştırıcılık yapmak vb. çalışmalar gerçekleştirilebilir.
Sürdürülebilirlik kavramını açıklamak ve öğrenenleri sürdürülebilir yaşam pratikleri konusunda bilinçlendirmek.	
Çevre sorunlarının kapsamını anlatan ve sürdürülebilir yaşam pratiği geliştirmeye yönelik su, iklim değişikliği, biyolojik çeşitlilik vb. konularında farkındalık artırıcı film, belgesel vb. izlemek ve sonrasında film ile ilgili konuşmak. (zorunlu)	25 Litre, Gezegenimiz (Our Planet), Uygunsuz Gerçek (An Inconvenient Truth), Tufandan Önce (Before the Flood), Buzun Peşinde (Chasing Ice), Gerçek Bedel (The True Cost), Yeryüzü (Planet Earth), Sürdürülebilirliğin Sırrı (Cowspiracy: The Sustainability Secret), Oyunbozan (The Game Changers), Nesli Tüketme Yarışı (Racing Extinction), Denizlerdeki Komplo (Seaspiracy) vb.
Sürdürülebilir gıda kavramını araştırmak.	Sürdürülebilir gıda nedir? Gıdanın kaynağının etik, yerel ve organik olması ne anlama gelir? Sürdürebilir gıda, insan sağlığı ve doğa arasında nasıl bir bağlantı olduğunu anlamaya yönelik araştırmalar.
Öğrenenleri mevsimsel değişiklikleri gözlemlenmeye ve kayıt altına almaya yönlendirmek.	
Okulda sadece bitkisel beslenen bir gün düzenlemek.	<ul style="list-style-type: none"> • Etkinlik, hayvansal gıda üretimi-tüketimi ve çevreye verdiği zarar-doğa üzerinde yarattığı baskıya dikkat çekme amaçlı yapılmalı, mesaj öğrenciye net bir şekilde verilmelidir. • “Hayvansal gıda tüketiminin iklim değişikliği ve küresel ısınmayla nasıl bir ilişkisi var?” başlığının öğrenciler tarafından araştırılması ve bu konuda okulda bir panel düzenlenmesi.

<p>Mevsimine göre beslenmenin insan sağlığı ve doğa açısından önemini araştırmak. (zorunlu)</p>	<p><i>Mevsimsel tüketimin öneminin altını çizen etkinlikler (sınıf içerisinde ya da bir market ziyareti gerçekleştirip hangi ürünlerin mevsime ait hangilerinin olmadığını saptamak, mevsimsel ürünlerin mevsimsel olmayanlara göre daha ucuz, sağlıklı, taze ve tarım zehirsiz olduğunu vurgulayıp bu bilgiyi okul nüfusu ve ailelerle paylaşmak.</i></p>
<p>Yerel tüketimin doğa ve insan sağlığı açısından önemini araştırmak. (zorunlu)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Gıdamız ne kadar uzaktan geliyorsa doğa üzerinde o kadar olumsuz etkisi var. Yerel olmayan-bulduğumuz bölgeye uzaktan gelen ürünlerin karbon ayak izinin neden daha büyük olduğunu, bu büyüklüğün doğaya ve insan sağlığına nasıl zarar verdiğini araştırmak, bunu engellemek için neler yapılabileceğini tartışmak vb.</i> • <i>Market ziyareti gerçekleştirip etiket okumayı ve yerli malı kodunu araştırıp alışverişlerde bu kodu içeren yerli ürün almaya özen göstermek.</i> <p>Tutum, Yatırım ve Türk Malları Haftası bu konuda dikkat çekmek ve farkındalık oluşturmak için oldukça anlamlı bir gündür.</p>
<p>Hızlı modanın çevresel etkilerini ve iklim krizi ile bağlantısını araştırmak.</p>	<p><i>Bu kapsamda öğrencilere bir makale ödevi vermek, öğrencileri gruplara ayırıp bir tartışma organize edip kolaylaştırıcılık yapmak vb. çalışmalar gerçekleştirmek.</i></p>

ULAŞIM	
EYLEMLER	AÇIKLAMALAR
<p>Toplu taşıma kullanımı ile bireysel araç kullanımının karbon emisyonlarına olan etkisini araştırıp karşılaştırmak. (zorunlu)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Öğrenciler, toplu taşımanın çevresel faydalarını ve bireysel araç kullanımının azaltılmasıyla elde edilecek çevresel kazanımları içeren bir sunum hazırlayarak okul nüfusuyla paylaşabilirler.</i> • <i>Belirli bir gün, öğrencilere ve okul personeline toplu taşıma araçlarını kullanma çağrısında bulunularak bu konuda farkındalık oluşturulabilir.</i> • <i>Bu günün öncesinde ve sonrasında, bireysel karbon ayak izi hesaplamaları yapılarak toplu taşıma kullanımının etkisi analiz edilebilir.</i>

Araç Paylaşımı Kampanyası düzenlemek.	<ul style="list-style-type: none"> • Velilere yönelik bir araç paylaşımı kampanyası başlatılabilir. • Öğrenciler, araç paylaşımının karbon emisyonlarını nasıl azaltabileceği konusunda bir araştırma yapıp, sonuçlarını ailelerle paylaşabilirler. • Ayrıca, araç paylaşımının sosyal ve ekonomik faydalarını tartışabilirler.
Öğrencilerle okula nasıl geldikleri hakkında sınıfta bir sohbet düzenlemek.	Öğrenciler, sınıf içerisinde sohbet ederek ulaşım tercihlerinin çevresel etkileri üzerine bir tartışma başlatabilirler. Kimin etkisi daha çok, kiminki daha az, neden vb.?
Elektrikli araçların çevresel avantajlarını araştırmak. (zorunlu)	Öğrenciler araştırma sonuçlarını Eko-Okullar panosunda paylaşabilirler.
Sürdürülebilir Ulaşım pratiklerini desteklemek.	
Gelecekteki ulaşım pratikleri hakkında bir araştırma yapmak.	<ul style="list-style-type: none"> • Öğrenciler, gelecekteki ulaşım pratikleri hakkında bir araştırma yaparak sürdürülebilir ulaşım sistemleri üzerine bir panel veya çalıştay düzenleyebilirler. • Bu etkinlikte, yerel yönetim yetkililerini ve çevre uzmanlarını da davet ederek geniş bir katılım sağlanabilir.
Okul etrafındaki yayalara yönelik altyapının geliştirilmesini sağlamak.	<ul style="list-style-type: none"> • Okul çevresinde yaya yollarının güvenliğini artırarak okul nüfusunun yürümeye teşvik edilmesi. Bu durum, motorlu taşıt kullanımını azaltarak çevreye olumlu katkı sağlar. • Bu konuda, ilgili makamlardan talepte bulunulabilir.
Okul otobüsü rotalarını ve zamanlamalarını daha fazla insanın tercih edeceği şekilde düzenlemek.	
Yürüyen otobüsler oluşturmak.	Belirli rotalarda öğrencilerin bir yetişkin rehberliğinde okula yürüyerek gitmesi, fiziksel aktiviteyi artırırken çevresel fayda sağlar.
Bisiklet-scooter vb. için güvenli park alanları oluşturmak.	Okulda bisiklet ve scooterler için güvenli park alanları oluşturmak, bu ulaşım araçlarını kullanmayı teşvik eder ve karbon emisyonlarını azaltır.
Bisiklet bağıışı programları organize etmek.	
Okul park alanında elektrikli araçlar için şarj istasyonu kurmak.	

SAĞLIKLI YAŞAM

<p>Sağlıklı yaşam ve sağlıklı çevre bağlantısını araştırmak.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Öğrenciler, sağlıklı yaşam ve sağlıklı çevre bağlantısını içeren bir araştırma-sunum hazırlayarak sınıf ya da okul nüfusuyla paylaşabilirler.
<p>Modern tarım uygulamaları ile organik tarımı karşılaştırmak, iki uygulamayı insan ve çevre sağlığı açısından incelemek.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Öğrenciler bu iki uygulamayı karşılaştırıp zehirsiz tarımın insan ve çevre sağlığı açısından önemini ortaya koyan çalışma ve çeşitli farkındalık etkinlikleri yapmaya yönlendirilmelidir. (Ülkemizde tarımda kullanılan kimyasal oranı nedir?, Bu kimyasalların çevre ve insan sağlığına zararları nelerdir? Bu zararları nasıl engelleyebiliriz? Başka ülkelerdeki tarım uygulamaları nasıl yapılıyor? İyi örnekler nelerdir? vb.)
<p>Dengeli ve sağlıklı beslenme alışkanlıkları ve yeterli su alımını geliştirmek için bilgilendirici-farkındalık artırıcı etkinlikler düzenlemek.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Konu ile ilgili seminerler ve atölyeler düzenleyip, afiş ve broşürler tasarlanabilir. • Okulda sağlıklı atıştırmalıklar sunan etkinlikler düzenlenebilir. • Düzenlenecek mutfak atölyeleri ile öğrencilere sağlıklı tarifler öğreten pratikler yapılabilir. • Etkinliklere ailelerin de dahil edilerek sağlıklı yaşam alışkanlıklarının evlerden itibaren başlaması sağlanmalıdır.
<p>“İçinde ne var biliyor musun?” etkinliği düzenlemek. (zorunlu)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Öğrencilerle kantin ya da marketten alarak tükettikleri paketli gıdaların içeriklerini okuyup, bu maddeler hakkında konuşmak. (Bu katkı maddelerini ev yemeklerinde kullanıyor muyuz? Neden kullanmıyoruz? Peki mutfağımızda kullanmadığımız bu maddeleri paketli gıdalarla beraber neden tüketiyoruz? Sağlığımıza nasıl etkileri olabilir?)
<p>Okul nüfusunun günlük egzersiz yapmalarını- fiziksel olarak aktif kalmalarını sağlamak.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Spor müsabakaları düzenlenebilir. • Öğrenciler yürüyüş veya bisiklet gibi aktif ulaşım yollarını tercih etmeleri için teşvik edilebilir. • Okul içinde spor kulüpleri veya grup dersleri oluşturulabilir.

	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Sağlıklı yaşam ve egzersizin önemi hakkında seminerler veya atölyeler düzenlenerek öğrencilerin motivasyonu arttırılabilir.</i>
Okul bahçesinin bir bölümüne pratik oyun alanları kurarak öğrencilerin açık havada oyun oynayıp zaman geçirmelerini sağlamak.	
Stres yönetimi ve zihinsel sağlığı destekleyen aktiviteler düzenlemek.	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Öğrencilere stres yönetimi tekniklerini öğretmek amacıyla bir atölye düzenlenebilir.</i> • <i>Öğrencilerin duygusal destek alabileceği grup etkinlikleri oluşturulabilir.</i> • <i>Meditasyon ve yoga seansları düzenlenebilir.</i> • <i>Resim yapma, müzik dinleme veya drama gibi sanat etkinlikleri aracılığıyla gerçekleştirilecek sanat terapileri uygulanabilir.</i> • <i>Doğada zaman geçirmek stres seviyelerini azaltacağı için doğayla etkileşimi artıracak etkinlikler gerçekleştirilebilir.</i> • <i>Dinlenme ve düzenli uykunun öneminin altını çezecek bilgilendirme çalışmaları yapılabilir.</i>
Dijital detoks kampanyası düzenlemek.	
Okul içerisinde zorbalık farkındalığı çalışmaları gerçekleştirmek.	<p><i>Öğrencilerin, zorbalığın ne olduğu, nasıl ortaya çıktığı, etkileri ve bu duruma karşı nasıl mücadele edileceği hususlarını anlamaları konusunda yapılacak bilinçlendirme çalışmalarını kapsayan tüm etkinliklerdir.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Her türlü zorbalığa anında müdahale etmek</i> • <i>Konu hakkında bilgilendirici programlar düzenlemek</i> • <i>Empati ve iletişim becerilerini geliştiren atölyeler düzenlemek vb.</i>

KÜRESEL VATANDAŞLIK

EYLEMLER	AÇIKLAMALAR
Adil ticaret konusunu araştırmak ve adil ticaret çevre bağlantısı konusunda bir çalışma yapmak.	<p><i>Adil ticaret, küçük çiftçiler ve zanaatkarlar ile tüketiciler arasında adil bir ilişki kurmayı hedefleyen bir ticaret modelidir. Bu modelde, üreticiler adil bir fiyat alır, çalışma koşulları düzgündür ve sürdürülebilir üretim uygulanır. Tüketiciler ise kaliteli ürünler satın alırken, üreticilerin yaşam koşullarını ve toplumlarını desteklemiş olurlar. Adil ticaretin en önemli faydalarından biri de çevresel sürdürülebilirliği desteklemesidir. Adil ticaret ürünleri genellikle organik ve doğal kaynakları koruyan yöntemlerle üretilir. Kimyasal gübrelerin ve zararlı tarım ilaçlarının kullanımı azaltılır. Bu da doğal ekosistemlerin korunmasına ve biyoçeşitliliğin sürdürülmesine yardımcı olur. Bu kapsamda öğrenciler;</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Araştırma projeleri gerçekteştirip adil ticaretin tarihini, prensiplerini ve etkilerini araştıran projeler hazırlayıp belirli ürünler veya markalar üzerine derinlemesine incelemeler yapabilirler.</i> • <i>Farkındalık kampanyaları düzenleyip okulda veya yerel toplulukta adil ticaretin önemi hakkında bilgilendirme yapabilirler.</i> • <i>Yerel adil ticaret mağazaları veya çiftçilerle işbirliği yaparak, bu ürünleri öne çıkaracak çalışmalar yapıp tüketici bilincini artırmak için etkinlikler düzenleyebilirler.</i> • <i>Kendi tüketim alışkanlıklarını gözden geçirip adil ticaret ürünlerine yönelme konusunda bir hareket başlatabilirler. Bu süreçte arkadaşlarını ve ailelerini de bilgilendirip onları da bu harekete dahil edebilirler.</i> <p><i>(Bazı adil ticaret ürünleri: Kahve, çay, şeker, çikolata, pamuk, el yapımı ürünler, fındık, baharatlar, zeytinyağı vb.)</i></p>
Küresel iklim politikaları hakkında araştırmalar yapmak.	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Öğrenciler küresel iklim politikalarının tarihini, önemli anlaşmaları (Kyoto Protokolü, Paris Anlaşması vb.) veya ülkelerin iklim politikalarını inceleyen araştırmalar ve projeler hazırlamaya yönlendirilirler.</i>

	<ul style="list-style-type: none"> • Öğrenciler farklı ülkelerin iklim politikalarını karşılaştıran bir çalışma yapabilirler. • Öğrenciler, okul veya yerel toplulukta iklim değişikliği konusunda bilgilendirme yapmak için afişler, broşürler veya sosyal medya kampanyaları düzenleyebilirler.
Öğrenen liderliğinde gerçekleştirilecek inisiyatif ve kampanyaları desteklemek ve platformlar yaratmak.	
Doğa dostu araştırma ve inceleme projeleri gerçekleştirmeleri konusunda öğrenenleri desteklemek.	
Rol yapma ve simülasyon gerçekleştirmek.	<p>Öğrencilere çeşitli roller (örneğin çevre aktivisti, yerel yönetici, sanayici, vatandaş) verilerek bir çevre sorununun çözümüne yönelik bir simülasyon yapımları istenir.</p> <p>Her rol, kendi bakış açısını ve önerilerini sunar. Bu etkinlik, farklı perspektiflerin nasıl bir araya geldiğini ve çevre koruma konusunda ortak çözüm yollarının nasıl bulunabileceğini göstermeye yardımcı olur.</p>
Nesiller arası diyalogu kolaylaştırmak. Büyüklerle (özellikle ebeveynler ve büyükanneler/büyükbabalar) iş birliği yaparak topluluk haritaları oluşturmak.	<ul style="list-style-type: none"> • Topluluk haritaları oluşturmak ifadesi, topluluk içerisindeki yaşça büyük bireylerle birlikte çalışarak bölgenin haritalarını oluşturmayı veya mevcut haritaları zenginleştirmeyi ifade eder. • Yaşlı bireylerin bilgi ve deneyimlerinden yararlanarak topluluğun tarihi, kültürel ve coğrafi özelliklerini içeren detaylı haritalar hazırlanır.
Büyüklerle (özellikle ebeveynler ve büyükanneler/büyükbabalar) geçmiş dönem sürdürülebilir/doğa dostu alışkanlıkları hakkında konuşmak ve tutulan notları sınıfta paylaşmak. (zorunlu)	Aile büyükleri ile görüşüp günümüzle karşılaştırdıklarında eskiden gerçekleştirdikleri doğa dostu, sürdürülebilir olarak ele alabileceğimiz davranış-alışkanlıkları nelerdi (yoğurt, peynir gibi besinleri evde yapmak, kıyafet dikmek, eskiyenleri değerlendirmek, eşyaları yeniden kullanmak, su-elektriği tasarruflu kullanmak vb.)
Yerel ve küresel anlamda diğer okullarla iletişime geçerek ortak faaliyetler planlamak.	
Yerel ya da toplumsal hizmet organizasyonlarıyla ortaklıklar kurmak.	

Gerçekleştirilen çalışmalar kapsamında toplumla etkileşime geçerek kazanılan fayda ve tecrübeyi geniş kitlelerle paylaşmak.	
Çevre ve sürdürülebilirlik ile ilgili başlıkları öğrenenlere edebiyat, şiir, sanat ve geleneksel resim ve el sanatlarını kaynaştırarak aktarmak.	
Yerel bakış açısı, eğitim metotları ve pratiklerini kapsamak, geleneksel bilgiyi müfredatla kaynaştırmak.	
Çevre ve sürdürülebilirlik ile ilgili başlıklarda düzenli hikâye anlatıcılığı oturumları organize etmek.	
Aile katımlı doğa koruma çalışmalarını gerçekleştirmek.	
Eko-sanat projeleri gerçekleştirmek. (zorunlu)	<ul style="list-style-type: none"> • Öğrencilerden çevre sağlığı ve doğa koruma ile ilgili sanat çalışmaları, afişler, kısa videolar, şiirler veya posterler hazırlamaları istenir. Etkinlikler yeni atıklara sebebiyet vermemeli ve yeniden değerlendirmenin-kullanmanın altı çizilmelidir. • Bu projeler okulda sergilenir ve toplumsal bilinç oluşturma açısından nasıl etkili olabilecekleri tartışılır.
Öğrenenleri iklim değişikliği ve diğer sürdürülebilirlik konularında savunuculuk yapmaları konusunda teşvik etmek.	
Okul nüfusu ve aileleri tarafından ortak kullanılacak toplum bahçeleri kurmak.	
Öğrenenleri (ve mümkünse ebeveynlerini) vatandaş bilimi projelerine dahil etmek.	
Öğrenenleri gönüllülük programlarına katılmaları için teşvik etmek.	

GENEL

EYLEMLER	AÇIKLAMALAR
Çevre ile ilgili özel günlerde okul nüfusu ve çevresinin dikkatini çekecek farkındalık etkinlikleri gerçekleştirmek. (2 özel gün için zorunlu)	<ul style="list-style-type: none"> • 4 Ekim Hayvanları Koruma Günü, • 14 Ekim Dünya Enerji Tasarrufu Günü, • 16 Ekim Dünya Gıda Günü, • 15 Kasım Dünya Sıfır Atık Günü, • 12-18 Aralık Tutum, Yatırım ve Türk Malları Haftası, • 21 Mart Dünya Ormancılık Günü, • 22 Mart Dünya Su Günü, • 22 Nisan Dünya Günü, • 15 Mayıs Yeryüzü İklim Günü, • 20 Mayıs Dünya Arı Günü, • 22 Mayıs Biyolojik Çeşitlilik Günü, • 5 Haziran Dünya Çevre Günü, • 8 Haziran Dünya Okyanus Günü, • 17 Haziran Dünya Çölleşme ve Kuraklıkla Mücadele Günü
Okul dışında bir alan çalışması gerçekleştirmek.	<ul style="list-style-type: none"> • Çalışmada öğrencilerin konuyu yerinde gözlemleyip öğrenmeleri hedeflenir. • Biyolojik çeşitlilik açısından hassas alanlar, milli parklar ve doğal koruma alanları, geri dönüşüm tesisleri, yerel yönetim ofisleri ve sivil toplum kuruluşları vb. yerler alan çalışması için uygun alanlardır. • Öğrenciler, çevre kirliliği, atık yönetimi, yeşil alan kullanımı gibi konularda gözlemler yapar ve bu gözlemlerine dayanarak bir rapor hazırlar. Raporları sınıfta tartışarak pratik çözüm önerileri geliştirirler.
Etkinliklerin düzenli olarak Eko-Okul panosunda paylaşılması ve okul nüfusunun bilgilendirilmesi. (zorunlu)	
Yıl içerisinde tüm okulun ve yerel çevrenin dikkatini çekecek ve doğa koruma konusunda farkındalık oluşturacak pozitif etkinliklerden oluşan bir eylem günü düzenlemek. (zorunlu)	
Biyolojik çeşitlilik, iklim değişikliği, enerji, su, sağlıklı yaşam, atık, denizler ve kıyılar, ulaşım gibi tema başlıkları ile ilgili drama çalışmaları gerçekleştirmek.	

Okula belirli aralıklarla doğa koruma ve sürdürülebilirlik alanlarında çalışan uzmanların davet edilmesi ve bilgilendirici seminerler organize etmek.	
Anayasa'nın 56. maddesi: "Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir." ile ilgili bir çalışma yapmak. (zorunlu)	<i>Öğrencilerin tartışma ve beyin fırtınası yaparak bu hak ve ödevlerin neler olabileceği ve nasıl geliştirileceği hakkında konuşmaları, ödev, sunum vb. çalışmalar yaparak okul nüfusu ile paylaşımları.</i>
Çalışılan çevre başlıkları ile ilgili hikâye, öykü, resim vb. yarışmalar düzenlemek.	<i>Yarışmaya mümkünse okuldaki tüm öğrencilerin katılımını sağlamak.</i>
Yapılan çevre eğitimi çalışmaları ile ilgili anketler oluşturmak ve görüşmeler yapmak.	
Tüm okul nüfusunun katılacağı doğa dostu bir temizlik kampanyası düzenlemek.	